

# וְלָקַח הוּא וּשְׁכָנוֹ הַקָּרֵב אֶל בֵּיתוֹ! ?

עיון בפרשת השבוע על פי ה"משך חכמה"

## 1. שמות י"ב, ג-ו'

(ג) דָּבְרוּ אֶל כָּל עַדְתֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לוֹזְדֵשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֵׁה לְבַיִת אֶבֶת שֵׁה לְבַיִת: (ד) וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהַיּוֹת מִשֵּׁה וְלָקַח הוּא וּשְׁכָנוֹ הַקָּרֵב אֶל בֵּיתוֹ בְּמוֹכַסֵּת זָפֶשֶׁת אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ תִכְסּוּ עַל הַשֵּׁה: (ה) שֵׁה תָמִים זָכָר בֶּן שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן הַכֹּפְשִׁים וּמִן הָעֵזִים תִּקְחוּ: (ו) וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לוֹזְדֵשׁ הַזֶּה וְשָׁוְטוּ אֹתוֹ כָּל קְהַל עַדְתֵי יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרָבִים:

## 2. במדבר כ', א-ד'

(א) וַיְבִאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְּבַר צֶן בְּלוֹזְדֵשׁ הָרִאשׁוֹן וַיִּשָּׁב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וַתָּמֶת שָׁם מֵרִים וַתִּקְבַּר שָׁם: (ב) וְלֹא יָדָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהְלוּ עַל מִשֵּׁה וְעַל אֶהָרֶן: (ג) וַיִּרְבַּ הָעָם עִם מִשֵּׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּוְעָנוּ בְּגִוְעוֹ אוֹזֵינוּ לָפָנֶיךָ יְהוָה: (ד) וְלָמָּה הִבַּאתָם אֶת קְהַל יְהוָה אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנֹחְנוּ וּבְעֵירָנוּ: (ה) וְלָמָּה הִעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל הַמִּקְוֹם הַרְעֵה הַזֶּה לֹא מִקּוֹם יָרַע וְהָאֵנָה וְגַפְּן וְרִמּוֹן וּמִיָּם אֵין לְשִׁתּוֹת: (ו) וַיָּבֵא מִשֵּׁה וְאֶהָרֶן מִפְּנֵי הַקְּהָל אֶל פְּתוֹ אֶהָל מוֹעֵד וַיַּכּוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה אֲלֵיהֶם: (ז) וַיִּדְבַּר יְהוָה אֶל מִשֵּׁה לֵאמֹר: (ח) קוּז אֶת הַמַּטֵּה וְהַקְּהָל אֶת הָעֵדָה אֹתָהּ וְאֶהָרֶן אוֹזִיף וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֵּלַע לַעֲיִנֵיהֶם וְנָתַן מִמֵּי וְהִצִּיאָתָם לָהֶם מִיָּם מִן הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעֵירָם: (ט) וַיִּקְחוּ מִשֵּׁה אֶת הַמַּטֵּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ: (י) וַיִּקְהְלוּ מִשֵּׁה וְאֶהָרֶן אֶת הַקְּהָל אֶל פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם שִׁמְעוּ זֶא הַמְרִים הֵמֵן הַסֵּלַע הַזֶּה נִצִּיאָ לָכֶם מַיִם: (יא) וַיִּרְם מִשֵּׁה אֶת יָדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעֲמָיו וַיֵּצְאוּ מִיָּם רַבִּים וַתִּשְׁתֶּה הָעֵדָה וּבְעֵירָם: (יב) וַיֹּאמְרוּ יְהוָה אֶל מִשֵּׁה וְאֶל אֶהָרֶן יַעַן לֹא הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִישֵׁנִי לַעֲיִנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת הַקְּהָל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם: (יג) הִמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְהוָה וַיִּקְדָּשׁ בָּם: (יד) וַיִּשְׁלַח מִשֵּׁה מַלְאָכִים מִקְדָּשׁ אֶל מֶלֶךְ אֲדוֹם כֹּה אָמַר אוֹזִיף יִשְׂרָאֵל אֹתָהּ יָדַעְתָּ אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מַעֲזָתָנוּ:

## 3. מש"ח דברים ד', כ"ט

ובקשתם משם את ד' אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך - העניין, דכללות ישראל המה כאדם אחד, וכל אחד מישראל אבר מן האדם הכללי, אבל אימתי, כשיש להם דבקות במרכז מקור החיים האמיתי חי העולמים יתברך, אז המה כקוים היוצאים מן הנקודה המרכזית ונמצא כי כל קו מחובר לחיבורו בסבת מקורם, המרכז האמיתי השי"ת, אבל כשחטאו והן נסתרים מן השגחתו, אז כיון שאין להם דבקות בו יתברך, גם המה נפרדים זה מזה ואין להם יחס ושווי ודביקות, וזה שאמר להם ובקשתם לשון רבים ומצאת וכו' בלשון יחיד, כיון שהם כולם מחוברים אל חי העולמים המה ג"כ מחוברים זה לזה איש לאחיו ידבקו. ודו"ק.

## 4. מש"ח על הפטרת וילך

ונראה דזה דוקא בהפרט לא בכלל, שכלל הישראלי מקושר גם חומריותם להשי"ת במסירת נפש וע"ז היה השבועה שהשביעם משה שבכללות תהא האומה קשורה להשי"ת, רק שאברים אחרים מהאומה יכלו להתדלדל, ויש אברים המדולדלים שהם מעלים ארוכה שבמעט התעוררות יחזרו להכלל, וכיון שגם כלליות חומר של ישראל מקושר להשי"ת ורק סבות חוציות מכריחות אותן לעשות עברות לסוד מהשי"ת.

## 5. הרב הר"פ מי מרום ה', עמ' ר"ב-ר"ד

הנה עניין סמיכת מי מריבה לפרשת פרה אדומה" מכאן ולפרשת שילוח מלאכים למדך אדום, וכן השינויים שבפרשה זו, שמתחילה אמר בלשון יחיד 'הקהל את העדה' והשקית את העדה", היינו שמשם יהיה העיקר ואהרון יהיה טפל לו, ואחר-כך כתוב 'ויקהילו משה ואהרן את הקהל' ששניהם שווין. וכן מה שבציווי נאמר 'עדה' ולבסוף נאמר 'קהל' ומה היתה טענתו של משה להכות על הסלע ולא לדבר אליו.

וביאור העניין נראה, דהנה שורש ישראל הוא להעיד על היוצר ברוך הוא, 'אתם עדי נאום ד'", ועל שם זה הם נקראים 'עדה', ואפילו אם מצד חיצוניותם אינה ניכרת העדות הזאת, בפנימיותם לא כן הוא, כי אם תיפסק חלילה עדותם של ישראל יחזור העולם לתוהו ובוהו, באופן שגם אם מצד הענפים יכולים להיות פגמים בקרב ישראל, אבל מצד השורשים, קדושים הם

כמאז ומקדם. 'אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהלודך סלה', כי כל הליקוים אינם פוגעים אלא בענפים בלבד ולא בשורש, ועליו נאמר 'לא יגורך רע'.

הוא עניין פרה אדומה, שנאמר עליה 'תבוא אמו ותכפר על בנה', שכן האם הוא השורש של הבן, ומכיוון שאל השורש לא הגיע הליקוי, לכן בהתגלות השורש מתכפר הכל, וגם הענף חוזר לשורשו.

ואז כשעמדו ישראל על מפתן הארץ היה נדרש מאוד לגלות את נפלאות השורש של ישראל ולבטל על ידו את כל הפגמים שבענפים ולגלות את יסוד מגמתם שהם עדות לשם ד' גם בשורש וגם בענף, ולכן בא הדיבור 'הקהל את העדה', ויש בזה כוונה שבכל אספה וקיבוץ של ישראל טמון עניין 'עדה' שישנו אצל ישראל, ולהיות שבזמן עלייתם של ישראל מתגלה אצלם בחינת 'הקול קול יעקב', לכן לא היה צורך לשום פעולה בידיים, כי אם לדבר אל הסלע ויתן מימיו. וכן היה נדרש שגילוי זה יהיה בעיקר על-ידי משה רבנו בבחינת 'דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור' (סנהדרין ת, א). כי גילוי בחינת 'העדה' הוא גילוי בחינת אחדות ישראל, וזה אינו יכול להתגלות כי אם על-ידי מנהיג שהוא בבחינת 'דבר אחד לדור'

אולם מכיוון שמצד חיצוניותם של ישראל לא היתה ניכרת בהם בחינת 'עדה', ומשה ואהרון הכירו בהם רק בחינת 'קהל', שהוא רק קיבוץ של הרבה פרטים, לכן הקהילו שניהם את 'הקהל' ולא 'העדה', כי כל דבר של ריבוי אינו נעשה אלא על-ידי ריבוי, ומפני זה לא דיברו על הסלע, שחשבו כי ישראל עדיין אינם עומדים במדרגת 'הקול קול יעקב'. אבל באמת היו צריכים משה ואהרון לדעת ולהכיר כי אף-על-פי שמצד החיצוניות שלהם הם רק בבחינת 'קהל', אבל מצד פנימיותם הם תמיד בבחינת 'עדה', וכך היה באמת, כמו שנאמר (להלן פסוק י"א) 'ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם'.

ומאחר שכל רפיון באמונת תוקף קדושתם של ישראל נחשבת כרפיון בקדושת אמונתו יתברך, לכן בא להם הדיבור 'יען לא האמנתם כי להקדישני לעיני בני ישראל' (להלן פסוק י"ב).

אך גדולים המה משה ואהרן שלמרות כל זאת לא נחסרה קדושתו על ידן, אלא אדרבה 'ויקדש בם' שהקב"ה נתקדש ונתעלה על ידם מתוך זה שעשה בהם דין (עיי' רש"י להלן י"ג).

וחמא זה של מי מריבה גרם שלא נתגלה עדיין בישראל בחינת 'הקול קול יעקב' ולכן כשמושה שלח מלאכים אל מלך אדום כדי לעבור בארצו השיב אדום 'לא תעבור בי פן בהרב אצא לקראתך' (להלן פסוק י"ח). 'אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם וכו' ואני אצא אליכם במה שהורישני אבי ועל הרבך תחיה' (עייני רש"י). שמואהר שאין אתם עומדים בשלימות מדריגתכם 'הקול קול יעקב', הרי יש מקום להידים ידי עשו' (עייני רש"י להלן כ').

אמנם לו השכילו משה ואהרן לגלות בישראל בחינת 'הקול' ומציאות עדותם השרשית באלקים חיים, אז לא היה שום מקום לתקפו של אדום לחיות על הרבו שהורישו אביו ולא היו הידים של עשו שולטות בו והיה מתקיים אז דברי יעקב אבינו שאמר 'עד אשר אבוא אל אדני שעירה', לקיים בהם ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה.

#### 6. מש"ח במדבר י"ט, כ'

ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל כי את מקדש ד' טמא - יתכן, כי הכרת הוא שהוא נכרת מתוך הכלל, כמו בשר המת מן נפש האדם, כי כמו שהרוח החיוני הוא שוכן בגוף ונמצא בכל חלק מחלקיו ועורקיו כולם מעון להרוח החיוני, וכאשר יופסד אחד, אז טוב לו להכרת מן הגוף ולא להפסיד כל הגוף, כן האומה הישראלית היא גוף אחד, מעון לרוח האלקי ומשכן קדשו, ושוכן על כל איש ישראלי בפרט, וכאשר יופסד אחד אז נאות לו ההכרת, [ואולי הוא כמו כוונה שניה על משכן ד' טמא. דו"ק], והנה במשכן עדיין לא היו מצווים על ערבות של הנסתרות ועדיין לא היו כגוף אחד, מש"כ כיון שעברו הירדן נענשו על הנסתרות (סנהדרין מג סע"ב) כי כל האומה כגוף אחד. וזה שאמר גבי משכן ונכרתה הנפש ההיא מישראל, אולם גבי מקדש, שהם כגוף אחד, אמר מתוך הקהל, שהוא כמו הכרת אבר אחד מתוך הגוף, שכל הקהל הוא אדם אחד מעון לרוח השי"ת ודו"ק.

#### 7. מש"ח במדבר כ', י"א

ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירים - דע, כי הברכה אשר היא בחפץ השם ובסבר פנים יפות, היא אינה מהוללה בכמותה, רק באיכותה, כי זה ענין יותר נשגב ויותר נאה אשר במעט המזון יושבע רעבונו ובמעט השתיה יושבר צמאו, וכמו שהבטיח בכרותיו ואכלתם לחמכם לשובע (ר"פ בחקתי), שיהא אוכל קמעה ומתברך במעיו, רש"י, ולכן אמרו ז"ל (ע' זוהר מדה"ג פ' תולדות דף קלו ר.ח.ק) לא נתקדרה דעתן של ישראל עד ששמעו ואכלתם לחמכם לשובע, שזה ענין נשגב שבמעט המזון יספיק לנפשו, ואם יאכל האדם מזון היוצא מידו של הקב"ה הוא אושר נפשי ומזון רוחני, כאשר

הפליאו רז"ל במן לחם אבירים, ולכל אחד הוא לפי שלמותו, כמאמרם ביומא (דף עה) לצדיקים כו', ולכן אילו לא שינו מאמר השם ועשו כפי מצותו, היה הברכה במעיים באיכות, לא בכמות, כאשר היה במן שהמרבח לא העדיף מעומר והיה מספיק, ושתייתם היה ג"כ ענין נפשי, אשר בזה נבדלו מן שתיית הבהמה, אשר הוא רק לכבות חום הצמאוני מאש הקיבה, אולם כאשר לא נתקדש שמו יתברך, אז היה הברכה בכמות לא באיכות, והיה בו שתייתם שוה לשתיית הבהמה. וזה שאמר השם והוצאת להם מים כו', ולא הזכיר מים רבים [גם בבשלח לא נזכר], והשקית את העדה ואת בעירם, ואת אפסקיה קרא [כדאמר בב"ק ס"ה על קרא דואת אשמו], היינו ששתייתם יהיה נבדל משתיית הבהמה, אולם כאשר לא עשו כפי צויו, אז ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם, שניהן שוין בשתייתן, והברכה אינה רק בכמות. ודו"ק.

#### 8. מש"ח על הפטרת שבת הגדול

וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכו' - הנה מתוק הוא דבר המתוק מצד עצמו, אבל ערב הוא דבר הנתמזג ונתערב מתערובת מינים שונים שיהיו מתבשמין זה מזה, וכמו קטרת שהיה מעורב הלבנה עמהם ובכללותם היה ערב (ע' כריתות ו; ומנחה אינה באה בשותפין (מנחות קד:)) רק ביחיד שנאמר נפש, (ויקרא ר"פ ב) וצבור מביאין מנחה אחת, (ה' מעשה הקרבנות יב-ג) דכתיב בהו כל נפש הבאה ליעקב, (בראשית מו, כו) שהיו עובדין לה' אחד והן אחד, אבל בעשו כתיב נפשות (בראשית לו, ו) שהיו עובדין לע"ז הרבה כדאמר במדרש, (ויקרא רבה ד-ו) וזה שאמר וערבה לה' מנחת יהודה כימי עולם, שלא היה בהן עו"ג בדורו של הבל והמנחה ערבה, שנתבשמו זה מזה ונעשו נפש אחד. וזה הכונה בשופטים ו' וידל ישראל מאוד, ואמר בילקוט (שם סימן ס) שלא היה בידן להקריב מנחה שנאמר ואם דל הוא כו', פירוש שלא היה ביניהן חיבור וקישור זה לזה, שנפרדו זה מזה, שהיו עובדין לבעל ולאשרה ולא היו מקושרין להאחד היחיד המקשר כולם כאחד, והיו נפרדין ואין שותפין מקריבין מנחה. ולכן בסוף א"ל צליל לחם שעורים (ז, יג) זה מנחת העומר, שהיו נחשבין לעבור וכלליותם שקול כנגד כל מדין ועמלק, שכל אחד מישראל שקול הרבה ויכולין להקריב מנחה, ושעורים ליכא ביחיד רק בעיבור. ודו"ק.

או יאמר, שמנחה אינה באה בשותפין רק בעיבור, ולכך בזמן שהיו ישראל נחלקין לשתי ממלכות לא ערבה מנחת יהודה וירושלים, שהיו מקריבין בבמות והיו יהודה כשותפין, אולם לעתיד שיתקיים נבואת יחזקאל ל"ז ולא יהיו עוד לשני גוים כו' ורועה אחד יהיה לכולם, אז בהיות כל ישראל כאחד

ועיניהם נשואות למזבח ה' בירושלים אז תערב לה' מנחת יהודה וירושלים ודו"ק.